

Українське Розацтво

ЗОЛОТІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

КРИСТАЛ БУК
2015

ББК 63.3-28
Б32

Б32 **Бачинська О. А.**, доктор історичних наук, професор Одеського національного університету ім. І. Мечникова, завідувач відділу історії козацтва на Півдні України НДІ Козацтва

Чухліб Т. В., доктор історичних наук, провідний науковий співробітник Інституту історії України НАН України, директор НДІ Козацтва

Щербак В. О., доктор історичних наук, професор Київського університету ім. Б. Грінченка

Українське козацтво. Золоті сторінки історії. — ПП «КРИСТАЛ БУК», 2015. — 400 с., 12 арк. іл.

ISBN 978-617-7268-30-6

В історії нашої країни особливе місце належить козацтву. За слушним висловом видатного вченого Володимира Антоновича, в козацтві найвиразніше і найяскравіше визначилася «провідна ідея, що виявляла собою жадання народу».

Автори цього видання — провідні вітчизняні історики. Вступ і частину першу «Зародження та еволюція козацтва» написав Віталій Щербак, він також здійснив загальну редакцію рукопису. Частину другу «Українська козацька держава» та заключне слово написав Тарас Чухліб, третю частину «Українське козацтво у «післякозацьку» добу» — Олена Бачинська.

Ця цікава і корисна книжка стане в пригоді не лише старшокласникам, студентам, учителям, викладачам, але й усім любителям українського минулого взагалі та козацької старовини зокрема.

ББК 63.3-28

*Усі права на цю книгу знаходяться під охороною видавництва.
Жодна частина цього видання, включаючи назву та художнє оформлення,
не може бути перероблена, перевидана, ксерокопійована,
репродукована або розмножена будь-яким іншим способом.*

*Видавництво не несе відповідальності за зміст і достовірність даного твору.
Думка видавництва може не збігатися з думкою авторів, перекладачів, укладачів.*

ISBN 978-617-7268-30-6

© О. А. Бачинська
© Т. В. Чухліб
© В. О. Щербак
© А. М. Недел, дизайн обкладинки
© ПП «КРИСТАЛ БУК», 2015

Зміст

ВСТУП	3
Частина I. ЗАРОДЖЕННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЯ КОЗАЦТВА (від давніх часів до середини XVII ст.)	6
Причини та джерела утворення козацтва. Перші козацькі ватажки	6
Козацтво у Польсько-Литовській державі. Запорозька Січ	21
Повстання українських козаків напередодні Хмельниччини	53
Частина II. УКРАЇНСЬКА КОЗАЦЬКА ДЕРЖАВА (друга половина XVII — кінець XVIII ст.)	74
Війна та революція на чолі з гетьманом Богданом Хмельницьким. Утворення Української козацької держави	74
Козацтво у добу міжнародних та міжусобних війн за Україну	103
Українське козацтво наприкінці XVII — на початку XVIII ст.	148
Занепад Гетьманщини та Запорозької Січі. Козацько-гайдамацький рух у Правобережній Україні	197
Частина III. УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО У «ПІСЛЯКОЗАЦЬКУ» ДОБУ (остання чверть XVIII — початок XX ст.)	228
Соціальні перетворення в середовищі козацтва після ліквідації Гетьманщини та Січі	228
Запорозькі козаки в Османській імперії. Задунайська Січ	261
Становище козацтва та одиничних козацьких формувань в Україні у межах Російської імперії XIX ст.	288
Відновлення українського козацтва у 1917–1922 рр. Козацький спадок у XX ст.	319
ПІСЛЯСЛОВО	329
ДОДАТКИ	332
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ТА РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	393